

Notat fra DASYS' Uddannelsesråds vedr. aktuelle nationale aktiviteter på det uddannelsesmæssige område

Baggrund

Der sker meget på uddannelsesområdet for tiden og mange uddannelsespolitiske tiltag ser dagens lys. Danske Regionerⁱ, Kommunernes Landsforeningⁱⁱ og Dansk Sygeplejerådⁱⁱⁱ har hver især beskrevet, hvordan de forestiller sig og ønsker at fremtidens sundhedsuddannelser skal udvikle sig. Fra politisk side er der iværksat to initiativer: Iværksættelse af et Uddannelsesfremsyn^{iv} og nedsættelse af et Kvalitetsudvalg^v.

1. Uddannelsesfremsynet

Regeringen ønsker at kortlægge fremtidens kompetencebehov på arbejdsmarkedet for alle de sundhedsfaglige professionsbachelorere. Uddannelsesministeriet har derfor ønsket at gennemføre et uddannelsesfremsyn. Det sker som en del af regeringens beslutning om at ville kortlægge kvalitet og relevans i de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser.

Uddannelsesfremsynet skal, i et 10-15 årigt perspektiv, beskrive, kortlægge og validere de fremtidige kompetencebehov på sundhedsområdet. Uddannelsesfremsynet fokuserer på at beskrive de fremtidige kompetencebehov, men skal **ikke** arbejde med eller komme med anbefalinger i forhold til udformningen af de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser.

Resultaterne af fremsynet skal bruges som input til en debat om udviklingen af de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser i fremtiden.

DASYS og Uddannelsesfremsynet

DASYS og Uddannelsesrådet har ikke været inviteret med i den nedsatte styregruppe. DSR sidder som en del af Sundhedskartellet med i referencegruppen for uddannelsesfremsynet. Uddannelsesrådet deltager på flere niveauer i kortlægningsfasen.

Hovedkonklusioner Uddannelsesfremsynet

Den første delrapport er udgivet^{vi}. I rapporten fremhæves tre gennemgående tendenser, der vil få betydning for kompetencebehovene i fremtidens sundhedsvæsen:

1. **Demografiske ændringer** der især drejer sig om en tiltagende aldrende befolkning. Det er en udvikling, der både drives af, at flere lever længere, og et faldende fødselstal. Øget migration, mobilitet og geografiske uligheder i den demografiske sammensætning af befolkningen er også væsentlige ændringer
2. **Paradigmeskift** i syn på sundhed, hvor der er tre væsentlige skift: 1) Fra akut til kronisk, hvor flere overlever alvorlige sygdomme, og lever længere med kronisk sygdom og funktionsnedsættelse, 2) Fra "liv og død" til "livskvalitet", hvor sundhed ikke er 'frihed fra sygdom', men er blevet et spørgsmål om at leve godt ("det gode liv") med sin sygdom eller funktionsnedsættelse, og 3) Fra universelt sundhedstilbud til alle til differentieret sundhed med udgangspunkt i den enkelte borgers behov og ressourcer
3. **Teknologisk udvikling** skaber nye muligheder og udfordringer. Muligheder fordi flere kan behandles bedre, og den enkelte borger længere kan bevare sin uafhængighed af pleje. Udfordringer fordi implementeringen af den nye teknologi kræver store økonomiske og ressourcemæssige investeringer, samt at teknologien også rejser en række etiske og prioriteringsmæssige dilemmaer

Den endelige rapport^{vii} er ligeledes udgivet og opererer med otte tværgående temaer:

1. Tættere på og sammen med borgeren - For at forstå den helhed af faktorer, der påvirker borgerens sundhed og for at aktivere borgerens egne ressourcer

2. Tidlig indsats - Løs problemet så tidligt som muligt, med størst mulig inddragelse af borgeren
3. Nye samarbejdsmodeller - Udvikling af nye samarbejdsmodeller i forhold til den nye opgavefordeling, med fokus på en sammenhængende indsats til gavn for borgeren og mhp. optimering af ressourceforbruget
4. Kernekompetencer, nye kompetencer, fælles kompetencer - En kulturændring, hvor der skabes plads til udvikling af nye kompetencer, videndeling, udvikling og implementering af de gode løsninger
5. Helhedsforståelse - Handler om at vælge en rigtig aktør, at få mest for pengene og gøre det ud fra borgerens behov
6. Ny teknologi, fælles teknologi - For de professionelle gælder det hurtigere implementering og udvikling. For borgerne er spørgsmålet, hvordan udnytter vi de nye teknologier? En fælles platform er en væsentlig ramme for at realisere mulighederne
7. Monitorering, dokumentation, evidens - Hovedspørgsmålene er her: Af hvem: de professionelle og/eller borgerne? Med hvilket formål: kontrol, kvalitet, udvikling? og hvordan: teknologien giver nye muligheder men også dilemmaer
8. Praktik og læring - Læringsformerne (inkl. praktikken) skal afspejle den virkelighed man møder i job

2. Sundhedskartellet

Efterfølgende har Sundhedskartellet iværksat et parallelt og supplerende projekt til fremsynet^{viii}.

Hovedkonklusioner Sundhedskartellet

Den endelige rapport opererer med fem hovedbudskaber:

1. Refleksive sundhedsprofessionelle
 - Sundhedsprofessionelt arbejde er komplekst og involverer modsatrettede interesser og kundskabsformer. Refleksive sundhedsprofessionelle er forudsætningen for et effektivt sundhedsvæsen
 - Et rent driftsorienteret fokus i sundhedsvæsen og uddannelser vil medføre stagnation og vil ikke være samfundsøkonomisk fordelagtigt
 - Kundskabsbaseret praksis - kliniske beslutninger i den givne situation skal hvile på (mindst) tre vidensformer: Den evidens/forskningsbaserede, den professionelt erfaringsbaserede og borgerens/patientens viden, ønsker og behov
 - Videnskabsteori og forskningsmetoder skal udgøre et prioriteret felt i uddannelserne
2. Bedre klinik – større sammenhænge mellem teori og praksis
 - Kvaliteten af praktikken er ofte mangelfuld og generel uensartet.
 - Det skal adresseres gennem bl.a. pædagogiske metoder, der skaber større commitment i de kliniske miljøer
 - Mere håndfaste økonomiske incitament
 - Styrke oplevelsen af et sammenhængende uddannelsesforløb
 - Udveksling af underviserkræfter
 - Nye former for tilrettelæggelse af læring og forløb
 - Relevansgørelse af teorien
 - Øgede forventninger til uddannelse af kliniske vejledere
 - Det er tæt på meningsløst at sikre sømløs overgang fra uddannelse til praksis (både i uddannelsen og i overgang til arbejdsliv)
3. Systematiske sammenhænge mellem grund- og videreuddannelse – specialisering og karriereveje
 - Der skal være en øget systematisk og strategisk sammenhæng mellem grund- og videreuddannelse – og i forhold til specialisering og karriereveje. Gode erfaringer fra landegennemgangen
 - Specialisering er nødvendig. Ikke på grunduddannelserne, men i videreuddannelsessystemet

- Videreuddannelsessystemet skal i højere grad integrere master- og kandidatuddannelser, der matcher de mange specialiserede områder i sundhedsvæsenet
4. Tværfagligt og tværsektorielt samarbejde
- Mere faggruppelværgående samarbejde på tværs af professionsbacheloruddannelser
 - Ikke fælles moduler og basisforløb, men fælles læring og fælles forløb
 - Simulation – forstået som casebaserede simulerede forløb – kan give højt tværfagligt læringsudbytte
 - Behov for styrket viden om sundhedsvæsenets virkemåder (organisering, styring og finansiering m.v.)
 - Tværsektorielt samarbejde inkluderer også et samarbejde på tværs af sundheds-, social- og beskæftigelsesområdet
5. Uddannelsesfokus på primærsektor
- Indhold og kliniske uddannelsesforløb skal styrkes i forhold til behov i den primærkommunale sektor
 - det skal afspejles i både den teoretiske og kliniske del af uddannelsen

Rapport^{ix} fra Sundhedskartellets arbejde er ligeledes udkommet.

3. Kvalitetsudvalget

Regeringen har ønsket at kortlægge kvalitet og relevans i de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser i forhold til fremtidens arbejdsmarked. Kortlægningen skal danne afsæt for en drøftelse af behov for justering af uddannelserne, således at der skabes sammenhæng til videregående uddannelsesmuligheder til gavn for både borgere, patienter og samfund. Regering har derfor nedsat et kvalitetsudvalg, Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser.

Udvalget skal komme med anbefalinger til, hvordan kvalitet, relevans og sammenhæng kan styrkes på de videregående uddannelser.

DASYS og Kvalitetsudvalget

Der har været mulighed for at give bidrag til udvalget. DASYS' Uddannelsesråd har vedtaget at gøre det med "[DASYS' anbefalinger for efter- og videreuddannelse af sygeplejersker](#)".

Sundhedskartellet og Danske Professionshøjskoler^x har bidraget med et fælles indspil.

Hovedkonklusioner Kvalitetsudvalget

Udvalget har udgivet to rapporter. I den første rapport *Nye Veje – fremtidens videregående uddannelsessystem* dokumenterede Kvalitetsudvalget, at vi er midt i en markant samfundsmæssig udvikling, hvor mange flere med en videregående uddannelse de kommende år skal finde vej til arbejdsmarkedet – især til det private arbejdsmarked. De videregående uddannelser skal fremover dække en væsentlig bredere del af arbejdsmarkedet end hidtil.

Udvalget foreslår i den første rapport, at der via en strukturreform af det videregående uddannelsessystem skal skabes kendte veje fra en professionsbachelorgrad – i form af kendte krav til fagkombinationer og karakterer – til et kandidatstudie. Helt konkret foreslår udvalget, at fx professionshøjskolerne for hver af deres uddannelser får ansvaret for at skabe en vej ind til mindst én kandidatgrad på et universitet. Det kræver, at et af universiteterne vil samarbejde.

Det er ikke forventningen, at fx en sygeplejerske kan gå direkte ind på universitet. Men sygeplejerskeuddannelsen skal give det mindretal, der har evner og motivation for evt. senere at tage en kandidatgrad mulighed for at kvalificere sig hertil. Udvalget ser et behov for færre

studerende, der gennemfører en kandidatuddannelse på universitetet. Samtidig ser de, at optaget på professionsbacheloruddannelserne skal bibeholdes, evt. øges lidt i fremtiden.

I den anden rapport *Høje mål – Fremragende undervisning i videregående uddannelser* fokuserer Kvalitetsudvalget på udfordringer og muligheder i at sikre kvalitet og relevans i fremtidens videregående uddannelser.

I rapporten kommer Kvalitetsudvalget med otte anbefalinger:

1. Institutionerne skal have et klart ansvar for uddannelsernes kvalitet og relevans
2. Institutionerne skal have større frihed til at tilrettelægge uddannelserne
3. Mere åbenhed og gennemsigtighed om kvalitet og relevans i uddannelserne
4. Økonomiske tilskyndelser til at styrke kvalitet og relevans i uddannelserne
5. Gode og alsidige undervisningskompetencer
6. Omlægning af censorinstitutionen
7. Nyt optagelsessystem

Begge rapporter kan ses på Undervisningsministeriets hjemmeside^{xi}.

Hovedkonklusioner DASYS' Uddannelsesråd

Uddannelsesrådet/DASYS vil følge udviklingen fremover over og fokusere på følgende væsentlige områder, som har været centrale i de forskellige rapporter om fremtidens uddannelser:

1. Uddannelsesrådet finder det vigtigt, at udviklingen af monofaglighed prioriteres, også når der skal arbejdes frem mod udvikling af kompetencer til tværprofessionelt samarbejde
2. En forudsætning for at de studerende udvikler de ønskværdige kompetencer er, at der sættes fokus på de studerendes læring og at der afsættes tilstrækkelige ressourcer både til at vejlede de studerende og til at uddanne de kliniske vejledere på master eller kandidatniveau.
3. Uddannelsesrådet anerkender, at uddannelsesniveaut på uddannelsesinstitutionerne hæves, sådan at mange undervisere vil være på ph.d.-niveau inden for en kortere årrække. Rådet forventer, at dette vil komme uddannelsen og derigennem sygeplejen til gode.
4. Uddannelsesrådet finder det vigtigt, at der skabes sammenhæng mellem den teoretiske og den kliniske del af uddannelsen.
5. Uddannelsesrådet anerkender nødvendigheden af at sikre ensartede uddannelser, men finder det vigtigt, at styringen ikke bliver så stram, at kreativitet og fleksibilitet forhindres.

ⁱ Danske Regioner 2012. *Kvalitet i fremtidens sundhedsuddannelser*.

http://www.regioner.dk/~media/Mediebibliotek_2011/SUNDHED/Publikationer%20og%20høringssvar/uddannelsespol%20oplæg%20TRYK.ashx

ⁱⁱ KL 2014. *Next Practice – Udvikling af det nære sundhedsvæsen gennem bedre sundhedsuddannelser*.

http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_65642/cf_202/Next_Practice.PDF?n=1

ⁱⁱⁱ DSR 2013. *En stærk sygeplejerskeuddannelse – fundamentet for den nyuddannede sygeplejerske*.

<http://www.dsr.dk/Documents/Fag/Uddannelse/En%20st%C3%A6rk%20sygeplejerskeuddannelse.pdf>

-
- ^{iv} Uddannelses- og Forskningsministeriet 2014. *Information om Uddannelsesfremsyn*.
<http://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2014/sundhedsuddannelser-skal-matche-fremtidens-arbejdsmarked>
- ^v Uddannelses- og Forskningsministeriet 2013. *Information om kvalitetsudvalget*.
<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/rad-naevn-og-udvalg/kvalitetsudvalget/om-kvalitetsudvalget>
- ^{vi} Uddannelses- og Forskningsministeriet 2014. *Uddannelsesfremsyn for de sundhedsfaglige professionsuddannelser. Researchrapport*.
http://www.newinsight.dk/fileadmin/user_upload/documents/Projektrum/Uddannelsesfremsyn_sundhed/Fremsyn_researchrapport_final_V2.pdf
- ^{vii} Uddannelses- og Forskningsministeriet. Uddannelsesfremsyn på sundhedsområdet med særligt fokus på professionsbacheloruddannelserne
<http://ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/samlet-rapport-sundhedsfremsyn.pdf>
- ^{viii} Sundhedskartellet 2014. *Undersøgelse af Information om fremtidens behov for uddannelse og kompetencer blandt de sundhedsprofessionelle*
<http://www.sundhedskartellet.dk/msite/text.asp?id=46&NewsID=16480>
- ^{ix} Sundhedskartellet 2014. *Kompleks fremtid og refleksive sundhedsarbejdere*.
http://www.dsr.dk/_layouts/download.aspx?SourceUrl=%2FDocuments%2FKompleks%2520fremtid%2520og%2520refleksive%2520sundhedsprofessionelle%2520%2E%80%93%2520Om%2520videreudvikling%2520og%2520forbedring%2520af%2520sundhedsuddannelserne.pdf&Source=http%3A%2F%2Fwww.dsr.dk%2FNyheder%2FSider%2FNy-rapport-saetter-fokus-paa-fremtidens-sundhedsuddannelser.aspx
- Sundhedskartellet 2014. *Kompleks fremtid og refleksive sundhedsarbejdere - bilag*.
http://www.dsr.dk/_layouts/download.aspx?SourceUrl=%2FDocuments%2FBilagssamling_sundhedskartellet_uddannelsesprojekt.pdf&Source=http%3A%2F%2Fwww.dsr.dk%2FNyheder%2FSider%2FNy-rapport-saetter-fokus-paa-fremtidens-sundhedsuddannelser.aspx
- ^x Danske Professionshøjskoler, KL, Danske Regioner, FTF og LO 2014. *Kvalitet, relevans og sammenhænge i forhold til de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser*.
<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/rad-naevn-og-udvalg/kvalitetsudvalget/bidrag-til-udvalget/indspil-til-kvalitetsudvalget-fra-kl-dr-ftf-lo-og-dp.pdf>
- ^{xi} Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser. *Orientering og rapporter*
<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/rad-naevn-og-udvalg/kvalitetsudvalget/kvalitetsudvalget>